

Historiske sanglege i 1920'erne-30'erne

Indhold

- 1 Introduktion
- 2 Ideer til undervisningsforløb
- 3 Konkrete undervisningsideer
- 4 Historiske sanglege

Sanglege har altid været en vigtig del af børnekulturen og dansk kulturarv. Mange af sangene har fine tekster og øreklingende melodier, og kan selv i dag vurderes som fornem folkedigtning. Mange af de ældre sanglege kendes stadig af mange børn, idet de ofte indgår i lærer- eller pædagogstyrede aktiviteter i børnehaven eller de yngste skoleklasser.

Denne lektion giver inspiration til udvalgte sanglege fra perioden. De kan indgå i musik-, historie- og danskundervisningen.

Læringsmål

- A Eleverne kan indgå i fælleslege.
- B Eleverne kan udtrykke sig ved brug af sang og bevægelse i sanglege.
- C Eleverne kan deltage i sanglege og bevægelseslege.

Tegn på læring

- B Eleverne kan udtrykke sig ved brug af sang og bevægelse i sanglege.

Niveau 1: Eleven efterligner andres sang og bevægelse i en sangleg.

Niveau 2: Eleven udfører indøvede udtryk i sang og bevægelse i en sangleg.

Niveau 3: Eleven tilføjer nye elementer af sang og bevægelse i en sangleg.

Udfordringsopgave

Eleven kan instruere de andre elever i en kendt sangleg.

Lektionsmål

- 1 Det primære mål med denne lektion er, at eleverne får indsigt i og forståelse for skolelivet set gennem leg og bevægelse i et historisk perspektiv.
- 2 Det sekundære mål med lektionen er, at eleverne får mulighed for at reflektere over bevægelse og legens betydning for skolelivet og kendskab til forskellige former for sanglege, hvor fantasi, samspil, rytme, rim og remser, fællesskab og bevægelse er centrale nøgleord.

Introduktion

"Munken går i enge de lange sommerdage, Hvad gør han der så længe? O ja, o ja, o ja! Han plukker af de roser og sanker af de bær Og af de krusemynter alt til sin hjertesker..."

Munken breder ud sin kappe så blå og beder skønjomfru at sidde derpå".

- Jeg tænker på, hvor ejendommeligt det er, at disse lege har haft livskraft gennem mange slægtled, uanfægtet af kulturens skiftende strømme. Vore børn synger med samme optagethed, som barnet for hundrede år siden simple ofte halvforståelige hemmeligheds-

fulde symbolske remser. Og den voksne betages af disse evigunge sange, fordi de fremkalder lyse barndoms minder, og fordi de i sig selv er så vidunderlige friske i deres uskyldighed og hjertelighed.”

Således skrev musikforskeren Hjalmar Thuren i 'Maanedsmagasinet' i juli 1909. Det er nu ikke gået helt, som Hjalmar Thuren håbede i begyndelsen af 1900-tallet. Sanglegene som en vigtig del af børnenes egen tradition ser ud til at være en legeform, der stadig er ved at uddø – i hvert fald hos skolebørnene. Denne legeform, som har været udøvet og fornyet gennem de seneste 200 år, ses ikke længere i børns leg i skolegården, og dette gælder ikke kun i Danmark.

I slutningen af 1800-tallet blev det ofte anbefalet at inddrage sanglege som *Bjørnen sover*, *Bro bro brille* og *Jeg gik mig over sø og land* i gymnastiktimerne både for større og mindre elever. Der er dog ikke tvivl om, at børnene også selv tog initiativ til legene i frikvartererne, hvor der også blev hoppet i hinkerunde, leget med yo yo og løbet fangeleg.

Ideer til undervisningsforløb

<u>Varighed:</u>	Ca. 45 min.
<u>Målgruppe:</u>	1.-3. klasse.
<u>Baggrundsartikler:</u>	Hansen, Annette Eklund (2014). <i>Børneliv 1920-30'erne</i> , Gjerløff, Anne Katrine (2014). <i>Skolens Udvikling 1920-30'erne</i> .

Eksempler på overordnede læringsmål

- Eleverne får indsigt i og forståelse for børnelivet set gennem legen/sanglegen i et historisk perspektiv. De får derved mulighed for at sætte leg, sang og bevægelse, herunder forskellige sanglege i relation til en historisk og samfundsmæssig kontekst.
- Eleverne arbejder gennem leg og bevægelse med sang, rytme, rim og remser, fantasi, bevægelse, samarbejde og fællesskab.
- Eleverne får mulighed for at:
  - a deltage i sang- og bevægelseslege og arbejde aktivt med at udtrykke rim og remser,
  - b opnå viden om sammenhæng mellem musik, sang og bevægelsesudtryk,
  - c deltage i fællesdans og opnå forståelse af og viden om rytme, form og dansetrin,
  - d få kendskab til forskellige melodier, rytmer og sangtekster og mulighed for at være aktive sangere,
  - e styrke deres grov- og finmotoriske færdigheder gennem legen. De får mulighed for at bruge kroppen varieret og deltage aktivt i basal og alsidig bevægelse igennem legen.

Konkrete undervisningsideer

- Start lektionen med at tale med eleverne om hvad de tror en sangleg er?
- Tal med eleverne om de kender nogle sanglege og lad dem komme med bud på sanglege de kender.
- Tal med eleverne om hvorfor de tror, at både små og store børn samt voksne tidligere legede sanglege. Fortæl eleverne om at man tidligere brugte sanglege til fester, barnedåb, bryllupper m.m., hvor både børn og voksne legede disse sanglege sammen.
- Tal kort med eleverne om at børn tidligere brugte frikvarteret til at lege sanglege i.
- Introducér eleverne for de sanglege I skal i gang med. Der vil være nogle sanglege, der kræver mere introduktion end andre. Start evt. med en sangleg som de fleste elever i forvejen kender – f.eks. *Bro bro brille*.

Der er nedenfor udvalgte ideer til sanglege, der kan benyttes til inspiration. Find yderligere inspiration til sanglege under materialer.

Historiske sanglege

1. Bro bro brille.

Antal deltagere: Alle.

Tekst:

Bro, bro, brille!
Klokken ringer el've
Kejseren står på sit høje hvide slot,
så hvidt som et kridt,
så sort som et kul.
Fare, fare, krigsmand,
døden skal du lide,
den, som kommer allersidst
skal i den sorte gryde.
Første gang så la'r vi ham gå,
anden gang så lige så,
tredje gang så ta'r vi ham og putter ham i gryden!

Melodi og noder

Links til akkorder og noder: <http://www.skolehistorie.au.dk/undervisningsmaterialer>.

Aktivitet

To børn aftaler i hemmelighed,
hvem der er sol og måne.

De to børn stiller sig med løftede arme i bro. De andre går under broen i kæde. De har fat ved hinandens skuldre således, at den forreste har den efterfølgendes hænder på sine skuldre.

Ved ordet "gryde" sænker sol og måne armene og fanger én i kæden. Den tilfangetagne bliver spurgt om denne vil være sol eller måne og svarer ved at hviske.

Fangen stiller sig så bag ved enten sol eller måne alt efter, hvad der er valgt.

Til sidst kommer styrketræningen: De der står bag ved solen lægger armene om livet på den foran – og på samme måde i månens lejr. Sol og måne trækkes fra hinanden.

Historiske sanglege

2. Jeg gik mig over sø og land

Antal deltagere: Alle.

1

Jeg gik mig over sø og land,
da mødte jeg en gammel mand.
Han sagde så og spurgte så:
Og hvor har du vel hjemme?
Jeg har hjemme i Trampeland,
Trampeland, Trampeland,
og alle dem, som trampe kan,
de har hjemme i Trampeland.

2

Jeg gik mig over sø og land,
da mødte jeg en gammel mand.
Han sagde så og spurgte så:
Og hvor har du vel hjemme?
Jeg har hjemme i Pegeland, Pege-
land, Pegeland,
og alle dem, som pege kan,
de har hjemme i Pegeland.

3

Jeg gik mig over sø og land,
da mødte jeg en gammel mand.
Han sagde så og spurgte så:
Og hvor har du vel hjemme?
Jeg har hjemme i Hinkeland, Hin-
keland, Hinkeland,
og alle dem, som hinke kan,
de har hjemme i Hinkeland.

4

Jeg gik mig over sø og land,
da mødte jeg en gammel mand.
Han sagde så og spurgte så:
Og hvor har du vel hjemme?
Jeg har hjemme i Klappeland,
Klappeland, Klappeland,
og alle dem, som klappe kan,
de har hjemme i Klappeland.

5

Jeg gik mig over sø og land,
da mødte jeg en gammel mand.
Han sagde så og spurgte så:
Og hvor har du vel hjemme?
Jeg har hjemme i Hoppeland, Hop-
peland, Hoppeland,
og alle dem, som hoppe kan,
de har hjemme i Hoppeland.

6

Jeg gik mig over sø og land,
da mødte jeg en gammel mand.
Han sagde så og spurgte så:
Og hvor har du vel hjemme?
Jeg har hjemme i Nikkeland, Nik-
keland, Nikkeland,
og alle dem, som nikke kan,
de har hjemme i Nikkeland.

7

Jeg gik mig over sø og land,
da mødte jeg en gammel mand.
Han sagde så og spurgte så:
Og hvor har du vel hjemme?
Jeg har hjemme i Kysseland, Kys-
seland, Kysseland,
og alle dem, som kysse kan,
de har hjemme i Kysseland.

Melodi og noder

Links til akkorder og noder: <http://www.skolehistorie.au.dk/undervisningsmaterialer>

Aktivitet

Alle danser i ring med hinanden i hænderne.

Når man synger sætningen "jeg har hjemme i trampeland ...", tramper man rytmisk i gulvet og synger verset til ende. Således fortsættes der gennem de forskellige lande indtil turen slutter i det meget spændende Kysseland.

Lad eleverne på skift selv finde på flere vers.

Historiske sanglege

Melodi og noder

Find links til akkorder og noder på <http://www.skolehistorie.au.dk/undervisningsmaterialer>.

Aktivitet

Et barn udvælges til munk og stiller sig i midten med et tørklæde i hånden.

Børnene går nu rundt i en kreds med hinanden i hænderne og synger. Når der synges "Munken breder ud...", så lægger munken tørklædet på jorden og vælger et barn som 'jomfru' fra kredsen. 'Jomfruen' sætter sig ved siden af munken på tørklædet.

Derefter synger de på skift i to hold. Når de kommer til sidste linje rejser jomfruen sig op. Munken må ikke rejse sig før ved det sidste ord. Først nu skilles kredsen. Alle løber, og den første, som munken fanger, skal være munk. Så begynder legen forfra igen.

3. Munkengår i enge

Antal deltagere: Alle.

Tekst:

1

Munken går i enge
de lange sommerdage,
hvad gør han der så længe,
ja, hvad gør han der?

2

Han plukker af de roser,
Han sanker af de bær
han plukker krusemynter
alt til sin hjertenskær.

3

Og munken breder ud sin kappe så blå
og beder skønjomfru at knæle derpå.
Kom fal-ri-de-ri-de-ral-la,
kom fal-ri-de-ri-de-ral-la!

4

Munken beder jomfruen at tage sig i favn.
Ak, nej kære munk, det er ej min gavn.
Munken byder jomfruen at rede sit hår.
Nej, det vil jeg ikke, det gjorde jeg i går.
Munken beder jomfruen at give sig et kys.
Ak nej kære munk, det er ej min lyst.
Jomfruen rejser sig så let som en fjer,
og munken bagefter så tung som en sten

→ *Synges af den ene halvdel*

→ *Anden halvdel svarer*

→ *Første halvdel*

→ *Anden halvdel svarer*

→ *Første halvdel*

→ *Jomfru svarer*

→ *Alle synger hurtigt*

→ *Alle synger langsomt*

Historiske sanglege

Melodi og noder

Find links til akkorder og noder på <http://www.skolehistorie.au.dk/undervisningsmaterialer>.

Aktivitet

Manden fra det røde hav står over for de andre børn, som står på række med hinanden under armen. Den midterste i rækken er mor, som hemmeligt giver alle sine døtre navne. Manden og rækken skiftes til at gå frem og tilbage, mens de synger stroferne. Der gættes på navne, og man forsætter, til alle døtrene er blevet gift.

Variation

Børnene kan gå sammen to og to som forælder og barn, hvor forælderen skal give sit barn væk. De aftaler hvad barnet skal hedde. Opstil kategorier for navne hver gang legen starter igen. F.eks. blomsternavne, pigenavne, dyr, eventyrfigurer, frugter, grøntsager, mælkeprodukter, kød, muskler osv. alt efter, hvilket tema man arbejder med. Manden fra det røde hav synger dernæst, at han ønsker dem der starter med f.eks. "A". Her synger man "hvad skal hun så starte med"... "hun skal starte med et "A" ... Hvis gruppen har en der starter med "A", sender man hende straks over, ellers synges verset " Dem har vi ingen af" ... Og således fortsætter udvekslingen, indtil der er bid.

Man kan lade eleverne vælge "tal som navne" fra 1-10, eller tal fra 1-20, hvor manden fra det røde hav f.eks. synger "Hun skal hedde 3-tabel". Alle de elever, der har et "tal navn", der indgår i 3-tabellen, skal så udleveres til manden fra det røde hav, f.eks. 3, 6, 9, 12, 15, 18.

4. Der kom en mand fra det røde hav

Antal deltagere: Alle.

Tekst:

- (Alle synger)
- 1 Der kom en mand fra det Røde Hav.
Ej sikkelej sikkelladetus.
- (Børnene i rækken synger)
- 2 Hvad vil den mand fra det Røde Hav!
Ej sikkelej sikkelladetus.
- (Manden fra det røde hav synger)
- 3 Jeg vil fri til din yngste datter.
Ej sikkelej sikkelladetus.
- (Børnene i rækken synger)
- 4 Men hvad skal hun da hedde!
Ej sikkelej sikkelladetus.
- (Manden fra det røde hav synger)
- 5 Hun skal hedde Bellis.
Ej sikkelej sikkelladetus.
- (Børnene i rækken synger)
- 6 Bellis har vi ingen af.
Ej sikkelej sikkelladetus.
- (Manden fra det røde hav synger)
- 7 Så skal hun hedde Hyacint.
Ej sikkelej sikkelladetus.
- (Børnene i rækken synger)
- 8 Så tag hende da med glæde.
Ej sikkelej sikkelladetus

Historiske sanglege

5. Tornerose

Antal deltagere: Alle.

Tekst:

- 1 Tornerose var et vakkert barn, vakkert barn, vakkert barn
Tornerose var et vakkert barn vakkert barn!
- 2 Hun boede på sit høje slot -
- 3 Da kom den onde fe derind -
- 4 Nu skal du sove i hundrede år -
- 5 Da voksed op en tjørnehæk -
- 6 Og hækken voksed kæmpehøj -
- 7 Da kom den gode prins derind -
- 8 Nu skal du ikke sove mer -
- 9 Nu alle hjerter glæder sig -

Mens man synger versene sker følgende:

- 1 Tornerose står inde i slottet, feen og prinsen står uden for hækken.
- 2 Den inderste kreds holder hænderne op, når der synges *Hun boede på sit høje slot*. Når verset er færdigt sænker de hænderne.
- 3 Feen kommer ind.
- 4 Hun rører ved Torneroses øjne og lægger hende ned.
- 5 Den yderste kreds holder hænderne op, når der synges *Der voksede op en tjørnehæk*.
- 6 Den yderste kreds holder hænderne endnu højere op, og gør kredsen mindre og presser den inderste kreds.
- 7 Prinsen forsøger at trænge gennem hækken, hvis han ikke er kommet igennem i sidste sætning skal kredsen lukke ham ind.
- 8 Prinsen tager Tornerose ved hånden og hjælper hende op.
- 9 Alle danser rundt i ring.

Melodi og noder

Links til akkorder og noder: <http://www.skolehistorie.au.dk/undervisningsmaterialer>

Aktivitet

Børnene går i to kredse: Hækken og slottet, den ene kreds (hækken) går uden om den anden i modsatte retning.

Vær opmærksom på at børnene alle gerne vil prøve at være prinsen og Tornerose. Men det kan være svært at holde koncentrationen for de andre børn. Skift evt. om på de to kredse således at de der før var slottet, nu må være hækken. Leg evt. kun legen de to gange.

Historiske sanglege

6. Ringen

Antal deltagere: Alle.

Tekst:

Tag den ring og lad den vandre
Fra den ene til de andre
Skatten er gemt under himlen den blå
Sig mig engang hvem tænker du på
Luk øjnene op
Så ser du det nok og tæl så til ti.

Aktivitet

Alle sidder i en rundkreds med hænderne fremme formet som en lille skål. En udvælges til at være ringbærer. Ringbæreren lukker hænderne forsigtigt om en ring. Alle lukker øjnene og synger, mens ringbæreren går fra hånd til hånd og lader som om, han afleverer ringen ved en let berøring ned i hver enkelts hænder.

Et sted afleverer ringbæreren ringen, uden at nogen bemærker det. Ringen skal afleveres, inden man når til teksten "luk øjnene op". Når alle åbner øjnene, skal alle lukke hænderne så ingen kan se hvem, der har ringen.

Ringbæreren tæller personer fra der, hvor han eller hun er kommet til: 1,2,3, ... 10. Den person, der er nr. 10 skal herefter gætte hvem, der har ringen.

Jo færre gæt desto bedre. Den der havde ringen, bliver herefter ringbærer, og hele legen kan gentages, til man ikke orker mere.

Historiske sanglege

7. Pigen og Rytteren

Antal deltagere: Alle.

Tekst:

(Alle)

- 1 /:En pige gik i enge hun skulle skære strå:/
da kom en rytter ridende,
å ja, ridende - bød hende stille stå.

(Pigerne)

- 2 /:Og hvorfor skal jeg stille stå og ikke skære strå?:/
I aften, når jeg kommer hjem
å ja, kommer hjem - så vil min moder slå.

(Drengene)

- 3 /:Så tager du en lille klud og binder om din tå,;/
og siger du har skåret dig -
å ja skåret dig - på det skarpe strå.

(Pigerne)

- 4 /:Du lær mig godt at lyve, det står mig ikke an:/.
Nej, heller vil jeg sige
å ja, sige: - en rytter elsker mig.

(Drengene):

- 5 /: Til næste sommer kommer jeg Og henter dig som brud:/
Til næste sommer kommer jeg
- å ja, kommer jeg - Og henter dig som brud.

- 5 Tra la...:

Melodi og noder

Links til akkorder og noder: <http://www.skolehistorie.au.dk/undervisningsmaterialer>.

Aktivitet

Alle børn står i en rundkreds. Mens man synger versene sker følgende:

Pigen går inde i en rundkreds og lader som om hun skærer strå.

Så kommer rytteren. Hun står stille og taler med ham.

Hun vil binde et lommestørklæde om sin tå. Men nej - hun fortryder.

Ridderen og pigen danser. Mens børnene i rundkredsen synger tra la la.

Ny rytter og pige udpeges.

Historiske sanglege

8. Tavleleg (Vil du vil du ...)

Antal deltagere: Alle.

Tekst:

- 1 Vil du, vil du, vil du, vil du, vil du,
med mig ud i marken gå?
Ja men, ja men, ja men, ja men, ja men,
her skal tred've streger stå.
- 2 Se nu, se nu, se nu, se nu, se nu
det vil ikke rigtigt gå!
Ja så, ja så, ja så, ja så, ja så
må du passe bedre på.

Melodi og noder

Links til akkorder og noder: <http://www.skolehistorie.au.dk/undervisningsmaterialer>

Aktivitet

Børnene tegner en kridtstreg to gange for hvert taktslag men ingen i pausen. Der skal til sidst stå 30 streger på tavlen eller papiret. Lad eleverne klappe inden de begynder at tegne mens de synger, således at de alle kender rytmen og ved, hvornår de skal sætte stregerne.

Variation

Lad eleverne lytte til musikken og tælle takterne i stedet for. Tal evt. med eleverne om takter og dobbelttakter.

Eleverne kan på skift synge for hinanden. Man kan lade eleverne skrive tallene fra 1-40 med kridt i skolegården. For hvert taktslag hopper de to tal frem. De skulle gerne ende på nummer 30.

Historiske sanglege

9. Tyv, ja tyv

Antal deltagere: Alle.

Tekst:

Tyv ja, tyv, det skal du være, for du stjal min lille ven,
men jeg har det håb tilbage, at jeg får mig en igen.

Å ja, en igen, å ja, en igen. Å ja, en igen - en igen.

Melodi og noder

Find links til akkorder og noder på
<http://www.skolehistorie.au.dk/undervisningsmaterialer>

Aktivitet

De dansende går parvis rundt i takt efter hinanden, mens verset synges. Inde midt i kredsen står en tyv.

Når tyven prikker én i kredsen på skulderen, skal disse to bytte plads, og der er fundet en ny tyv. Den nye tyv kan umiddelbart med det samme gå i gang med at prikke en ny på skulderen. Man må ikke prikke den samme igen!

På "Åh ja" må tyven pænt vente til, der startes forfra på dansen. De dansende griber på dette slag hinanden omkring højre hånds tommeltot og trækker, så man (uden at vælte hinanden!) bytter plads. Dette gentages tre gange (start på "åh"), hvorefter dansen starter forfra.